

TARPŽINYBINĖS VAIKO GEROVĖS TARYBOS PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2020 m. birželio 23 d. Nr. D5-
Vilnius

Posėdis buvo suorganizuotas 2020 m. birželio 15 d. 13.00 val. nuotoliniu būdu MS Teams platformoje.

Posėdžio pirmininko pavaduotoja – Elena Urbonienė, NVO vaikams konfederacijos direktorė.

Posėdžio sekretorė – Teresa Roščinska, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Šeimos ir vaiko teisių apsaugos grupės vyriausioji specialistė.

Dalyvavę Tarpžinybinės vaiko gerovės tarybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Taryba) nariai:

1. Edita Žiobienė – vaiko teisių apsaugos kontrolierė;
2. Giedrė Kvieskienė – NVO vaikams konfederacijos garbės pirmininkė;
3. Daiva Buivydaitė-Garbštienė – Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Socialinės politikos grupės patarėja;
4. Rugilė Andziukevičiūtė-Buzė – Ministro pirmininko patarėja;
5. Beata Maliušicka – vidaus reikalų viceministrė;
6. Vilma Augienė – socialinės apsaugos ir darbo viceministrė;
7. Ernestas Jurkonis – teisingumo viceministras;
8. Arūnas Plikšnys – švietimo, mokslo ir sporto viceministras;
9. Aušra Kurienė – viešosios įstaigos „Paramos vaikams centras“ direktorė;
10. Brigita Kairienė – visuomeninės organizacijos „Gelbėkit vaikus“ partnerė;
11. Ilma Skuodienė – Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktorė;
12. Jonas Mickus – Lietuvos savivaldybių asociacijos patarėjas švietimo ir kultūros klausimais;
13. Kristina Stepanova – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Šeimos ir vaiko teisių apsaugos grupės vadovė.

Posėdyje dalyvavo 14 Tarybos narių. Kворumas susidarė.

Kiti dalyviai:

Kristina Garuolienė – sveikatos apsaugos viceministrė;

Audronė Prasauskienė – LSMU Vaikų reabilitacijos klinikos vadovė.

Posėdžio eiga

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Šeimos ir vaiko teisių apsaugos grupės vadovė K. Stepanova priminė Tarybos nariams, kad praeitame posėdyje buvo susitarta peržiūrėti parengtą vaikų socializacijos centrų (toliau – VSC) koncepciją. K. Stepanova kreipėsi į Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos atstovus su prašymu pasidalinti minėta koncepcija, kad ją peržiūrėtų Tarybos nariai galėtų papildomame posėdyje, skirtame VSC veiklos gerinimui, aptarti pagrindinius VSC veiklos aspektus, įvairių sričių paslaugų apjungimo galimybę ir susitarti dėl krypties, kur link norima eiti.

1. APTARTA. Vaiko raidos paslaugų plėtra.

Sveikatos apsaugos viceministrė K. Garuolienė padėjo Tarybai už kvietimą į posėdį ir galimybę pristatyti šiuo metu rengiamą projektą „Paslaugų raidos / funkcionavimo sutrikimų turintiems vaikams ir jų šeimoms organizavimas“ (toliau – Projektas) ir pabrėžė, kad be kitų institucijų pagalbos projektas negalės būti sėkmingai vykdomas. K. Garuolienė pastebėjo, kad šiandien teikiamų raidos paslaugų apimtis ir turinys neatitinka aplinkos lūkesčių, todėl šiuo metu Sveikatos apsaugos ministerija rengia įsakymo „Dėl vaikų raidos sutrikimų ankstyvosios reabilitacijos paslaugų teikimo ir jų išlaidų apmokėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo projektą. Vienas svarbesnių pakeitimų numato, kad vaikas iki jam sueis 18 metų yra prižiūrimas raidos specialisto. Tokie pokyčiai reikalingi dėl kelių priežasčių, tokių kaip: keičiasi ir specialistų, ir tėvų supratimas, žinios, patirtis, poreikiai, bendrasis požiūris į gyvenimo kokybę, negalią, reabilitaciją, atsiranda tarptautiniai dokumentai skatinantys keisti požiūrį ir įpročius. K. Garuolienė paaikšino, kad ankstyvieji vaiko gyvenimo metai, ypač pirmieji 1000 dienų (įskaitant nėštumą), yra lemiantis kriterijus jo tolesnei raidai. Pasaulio sveikatos organizacija (toliau – PSO), Pasaulio bankas ir kitos tarptautinės organizacijos 2018 m. pasirašė dokumentą dėl puoselėjančios globos, kuriame kalbama apie ankstyvojo amžiaus vaikų sėkmingą raidą. Svarbu pažymėti, kad kiekvienoje amžiaus grupėje yra tam tikri svarbiausi veiksniai, todėl visos institucijos turi kooperuotis, kad suteiktų vaikui reikiamas paslaugas, atsižvelgdamos į jo amžiaus tarpsnį. 2016 m. PSO 2016 m. parengė strategiją „Moterų, vaikų ir paauglių sveikatai palaikyti 2016-2030 m.“, numatančią 4 pagrindinius tikslus: 1. Visi vaikai turi vienodas teises; 2. Šeimų įgalinimas; 3. Valdžios ir visuomenės bendras darbas vardan vaikų; 4. Įrodymais pagrįstų strategijų kūrimas ir taikymas. K. Garuolienė atkreipė Tarybos narių dėmesį, kad Projektas tikslas yra užtikrinti 0-18 m. vaikų, kurių raida sutriko dėl įgimtos ar įgytos nervų sistemos pažeidimo, aplinkos poveikio (socialinių sąlygų, deprivacijos, smurto ir kt.) ir jų šeimų (bendradarbiaujant su ugdymo ir socialines paslaugas teikiančiomis tarnybomis) neįgalumo prevenciją bei integraciją į visuomenę ir švietimo sistemą, teikiant kompleksines paslaugas bei pagerinti visos šeimos gyvenimo kokybę, ją įgalinant ir užtikrinant jai saugumą. Šiuo metu ne visose savivaldybėse yra ankstyvosios korekcijos tarnybos, trūksta kompetentingų specialistų, dažnai tėvams iš mažesnių miestų, kaimų reikia važiuoti į didmiesčių centrus, kokybiškų paslaugų teikimas yra ne visiems prieinamas. Lietuvoje yra 2 asmens sveikatos priežiūros įstaigos teikiančios vaikų raidos sutrikimų ankstyvosios reabilitacijos stacionarines paslaugas, 49 asmens sveikatos priežiūros įstaigos teikia ambulatorines paslaugas. K. Garuolienė paaikšino, kad labiausiai Lietuvoje trūksta paslaugų sistemos, bendradarbiavimo vardan vaiko, parengtų specialistų, teisės aktų ir jų korekcijų (neįgalumo nustatymo, reabilitacijos komandos apibrėžimo, vaikų reabilitacijos reglamentavimo). Vykdamas projektą planuojama įsteigti 5 abilitacijos centrus: Klaipėdos, Kauno, Šiaulių, Vilniaus, Panevėžio regionuose. Bus siekiama sukurti klasterį, integruotas paslaugas. Abilitacijos centrai veiks panašiu principu kaip onkologinių ligų, neišnešiotų naujagimių klasteriai ir pan. K. Garuolienė paaikšino, kad abilitacijos klasteris – regionų ir universitetų abilitacijos centrų sistema, kuri, bendradarbiaudama su šeimos medicinos paslaugas teikiančiais specialistais, ugdymo ir socialines paslaugas teikiančiomis tarnybomis, kitomis gydymo įstaigomis, užtikrina 0-18 metų sutrikusios raidos vaikams standartizuotų, naujausiais medicinos įrodymais pagrįstų diagnostikos ir gydymo paslaugų prieinamumą ir kokybę, bei neįgalių vaikų integraciją. Klasterio veikloje dalyvautų ne tik sveikatos apsaugos sistema, tačiau ir švietimo bei socialinės

apsaugos sistemos. Todėl svarbu, kad visos sritys susitelktų ir bendradarbiautų tarpusavyje vardan vaikų gerovės. Tikimasi, kad Savivaldybių asociacija prisidės prie tarpininkavimo savivaldybėse steigiant regioninio centro padalinius; Švietimo, mokslo ir sporto ministerija teiks pagalbą atpažįstant raidos sutrikimus, užtikrins, kad visi vaikai nuo 2 m. pirmumo teise galėtų lankyti bendrojo ugdymo darželį, kad neliktų specialiųjų ir savaitinių darželių, darželiuose eliminuotų žiūrėjimą į ekraną, savivaldybių pedagoginės psichologinės tarnybos bendradarbiautų su raidos tarnybomis priimant sprendimus dėl specialiojo ugdymo (ypač – namuose, specialioje įstaigoje), mokyklose būtų organizuojamos klases sunkią negalią turintiems vaikams (galima rasti bendrų sprendimų sprendžiant slaugytojų klausimą); Socialinės apsaugos ir darbo ministerija prisidėtų atrandant vaikus, patiriančius socialinę riziką, kad visi tokie vaikai, taip pat ir vaikai, gyvenantys globos įstaigoje, gautų reikiamas paslaugas.

G. Kvieskienė pastebėjo, kad kuriant klasterį svarbu nepamiršti apie visą kompleksinę pagalbą, kurią teikia Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Taip pat G. Kvieskienė turėjo pastabą dėl pavartoto termino „abilitacija“, kuris, jos manymu, didžiajai daliai mūsų visuomenės bus nesuprantamas. E. Urbonienė paklausė, ar jau žinoma, kokį skaičių raidos pediatrių tektų licencijuoti, kiek pediatrių norės persikvalifikuoti į raidos pediatus, kada planuojama rengti universitetuose raidos pediatus bei kiek tai kainuos. Taip pat E. Urbonienė pastebėjo, kad Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pagalba gali būti didesnė nei buvo paminėta, pavyzdžiui, papildomų paslaugų atsiradimas šeimoms auginantiems vaikus su negalia. E. Urbonienė atkreipė dėmesį, kad NVO vaikams konfederacija ir Lietuvos negalios organizacijų forumas galėtų tapti Projekto partneriais. K. Garuolienė pasakė, kad pediatrių skaičiaus problemos nėra, nes pediatras tik diagnozuoja ligą, o su vaiku dirba logoterapeutai, logopedai, ergoterapeutai, kineziterapeutai ir pan. Pediatrių poreikis nėra didelis, logoterapeutų poreikis yra žymiai didesnis. A. Prasauskienė pastebėjo, kad remiantis kitų šalių patirtimi reikia 1 raidos pediatro 10 000 vaikų, Lietuvoje yra apie 500000 vaikų, todėl reikėtų paruošti 50 raidos pediatrių. Numatoma, kad pediatrai, socialiniai pediatrai galėtų baigti mokymus nuotoliniu būdu, kad įgytų tam tikrų naujų papildomų kompetencijų. Ruošiamasi rengti raidos pediatus rezidentus nuo 2021 m. rugsėjo mėn., rezidentūra truktų 2 metus. A. Plikšnys paklausė, ar yra numatyta konkreti data Abilitacijos centrų įsteigimo. K. Garuolienė atsakė, kad sukūrus ir aptarus su kitomis institucijomis klasterio struktūrą, Abilitacijos centrai galėtų būti įsteigti jau 2021 m. A. Plikšnys pasiūlė visų trijų ministerijų atstovams susitikti ir aptarti bendradarbiavimo galimybes vystant Projektą, kad būtų išvengta veiklų fragmentiškumo. A. Prasauskienė pažymėjo, kad kiekvienam vaikui, turinčiam raidos sutrikimą ar esančiam rizikos grupėje, bus numatyta specialistų komanda, į kurią be raidos pediatrių ir kitų medicinos specialistų, bus įtraukiami tėvai, pedagogai, savivaldybių pedagoginių psichologinių tarnybų ir vaiko teisių apsaugos tarnybos specialistai. K. Garuolienė atkreipė Tarybos narių dėmesį, kad aprašas jau yra sukurtas ir greitai metu bus išsiųstas derinti kitoms ministerijoms. K. Stepanova pasiūlė, kad kitas Tarybos posėdis būtų tęstinis ir įvyktų liepos mėn., kad Tarybos nariai spėtų susipažinti su aprašu. V. Augienė pastebėjo, kad Taryba praeituose posėdžiuose yra numaciusi atlikti svarbias užduotis (socializacijos centrų koncepcija, informacijos apie smurtą internete susistemimas), todėl yra rizika, kad dėl posėdžių intensyvumo bei atostogų sezono šių užduočių kokybė nukentės, todėl pasiūlė vasaros metu daryti pertrauką. E. Urbonienė pritarė V. Augienei. Taip pat E. Urbonienė pasiūlė aptarti tarptautinio įvaikinimo klausimą Tarybos posėdyje, vyksiančiam rudenį.

2. APTARTA. Kitas Tarpžinybinės vaiko gerovės tarybos posėdis.

Dėl kito Tarybos posėdžio buvo nuspręsta susitarti elektroninio susirašinėjimo būdu. Tarybos nariai pritarė sprendimui palikti nuodugnesniam aptarimui dvi temas, socializacijos centrų ir vaiko raidos paslaugų plėtros.

PRIDEDAMA. Paslaugų raidos / funkcionavimo sutrikimų turintiems vaikams ir jų šeimoms organizavimo projektas, 13 lapų.

Posėdžio pirmininko pavaduotoja

Elena Urbonienė

Posėdžio sekretorė

Teresa Roščinska